

Kommunstyrelsen

Lekvärdesfaktor för förskolors utemiljöer

Motion den 19 november 2018 av Ninni Lindberg och Pascal Fall (MP)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att fatta följande beslut:

Kommunfullmäktige noterar att det redan pågår arbeten inom kommunen som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen. Dessa bör utvärderas och arbetas in i fortsatt planering av förskolegårdar. Motionen är därmed färdigbehandlad.

Sammanfattning

Aktuell motion ställdes till kommunfullmäktige den 19 november 2018. Motionärerna föreslår att kommunen tar fram ett bedömningsverktyg av typen lekvärdesfaktor för förskolornas gårdar för att uppfylla barns behov av kvalitativa utemiljöer.

Flera enheter är involverade i processen från att identifiera behov av förskoleplatser till att utforma, bygga och förvalta förskolegårdar. I Nacka bestäms förskolegårdens utformning och innehåll i samråd med verksamhetsutövaren men det är fastighetsägaren som har det yttersta ansvaret. Kommunen har framförallt möjlighet att påverka de gårdar som byggs i och drivs i kommunal regi.

Enheten för strategisk stadsutveckling instämmer i att barns vistelse- och lärandemiljöer är en viktig aspekt att uppmärksamma vid planering. Inom Nacka kommun pågår olika utvecklingsprojekt som angriper frågan om kvaliteten på barns förskolegårdar. Det framgår av dessa att det inom organisationen finns kunskap och verktyg för att arbeta med kvalitativa förskolegårdar. Resultaten från befintliga utvecklingsprojekt bör tas in i fortsatt planering av förskolor och förskolegårdar innan behovet av att utveckla ett verktyg liknande lekvärdesfaktor för Nackas förskolegårdar bedöms. En eventuell framtida utveckling av ett verktyg liknande lekvärdesfaktor kräver ett nämndöverskridande samarbete eftersom förskolegårdarnas kvaliteter beror på storlek, placering, utformning och innehåll men även på hur gården förvaltas.

Tidigare beslut i ärendet

Aktuell motion ställdes till kommunfullmäktige den 19 november 2018. Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade den 1 december 2018 att remittera motionen *Lekvärdesfaktor för Nackas förskolegårdar* till stadsledningskontoret genom enheten för strategisk stadsutveckling och till miljö- och stadsbyggnadsnämnden genom planenheten för utredning och förslag till beslut.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden behandlade motionen den 20 mars 2019. Nämnden beslutade att föreslå kommunfullmäktige att notera att det redan pågår arbeten inom kommunen som uppfyller intentionerna bakom förslagen i motionen och att detta arbete bör utvärderas och tas in i fortsatt planering av förskolegårdar.

Förslaget i motionen

Motionärerna föreslår att kommunens tjänstepersoner tar fram ett bedömningsverktyg av typen lekvärdesfaktor för förskolornas utemiljöer. Särskilt i områden där förtätningen är som störst bör kommunen arbeta mer med att se till att förskolorna får bra utformade gårdar.

Enligt motionärerna är lekvärdesfaktor ett utvärderingssystem för förskolegårdas kvalitéer som kan användas inför bygglovsprövning och utgör ett underlag vid framtagande av detaljplaner. Tanken är att lekvärdesfaktor ska fungera som ett kvalitetsmått på exempelvis friytor, tillgänglighet, vegetation och topografi på förskolegårdar.

Enheten för strategisk stadsutvecklings utredning och bedömning

Ärendet har beretts av enheten för strategisk stadsutveckling tillsammans med planenheten och i samråd med välfärd skola och enheten för fastighetsförvaltning.

Bakgrund

Flera enheter är involverade i processen från att identifiera behov av förskoleplatser till att utforma, bygga och förvalta förskolegårdar.

Behovet av antalet nya förskoleavdelningar bedöms av utbildningsenheten tillsammans med enheten för strategisk stadsutveckling. Utbildningsenheten medverkar också under plan- och bygglovsprocessen och utvärderar förskolor och skolors inom- och utomhusmiljö utifrån ett barnperspektiv. Planenheten ansvarar genom detaljplanens utformning för placering av nya förskolor och storleken på förskolegårdarnas yta. I Nacka bestäms förskolegårdens utformning och innehåll i samråd med verksamhetsutövaren men det är fastighetsägaren som har det yttersta ansvaret. Kommunen har framförallt möjlighet att påverka de fastigheter som kommunen själv äger och utvecklar. Det är enheten för Bygg och anläggning som ansvarar för utformningen av utemiljöer för förskolor som byggs i kommunal regi. För dessa förskolor hanteras utemiljöernas översiktliga utformning i ett lokalprogram. Välfärd skola är också involverad i processen vid nybyggnation av förskolor i kommunal regi.

När förskolor utvecklas av annan fastighetsägare än kommunen är kommunens möjligheter att påverka utformningen av utemiljön begränsad. Kommunen har dock fortfarande möjlighet att påverka ytorna för utemiljöerna via detaljplanerna och genom information till fastighetsägaren.

Kvaliteten på befintliga förskolors utemiljöer i kommunen varierar. Ansvar för driften av befintliga förskolegårdars utemiljöer ligger på respektive fastighetsägare. För kommunala förskolor är det enheten för fastighetsförvaltning som tillsammans med förskolorna har ansvaret för drift och underhåll för förskolor i kommunalt ägda fastigheter. Kommunens möjlighet att påverka utemiljöerna på privata fastigheter varierar beroende på ambitionsnivå hos fastighetsägaren.

Kommunens arbete med kvalitativa förskolegårdar

Kommunen deltar i projektet ”Hållbara utemiljöer” tillsammans med Sveriges lantbruksuniversitet via Movium partnerskap. Enheten för fastighetsförvaltning projektleder från kommunens sida och välfärd skola är delaktiga i projektet. Projektet har som mål att skapa förutsättningar för likvärdiga och ändamålsenliga utemiljöer för alla barn i Nacka. Projektet syftar till att bland annat redovisa hur en hållbar organisation för drift och utveckling av förskolors utemiljöer kan organiseras och till att resultera i ett funktionellt planeringsverktyg för planering, utformning och förvaltning av förskolors utemiljöer anpassat till Nacka kommuns förutsättningar. Inom ramen för projektet har kommunala förskolegårdar inventerats utifrån en förenklad version av Boverkets checklista för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolors utemiljöer. Det har även gjorts besiktningar av giftiga ämnen på alla förskolegårdar. Två studenter från Sveriges lantbruksuniversitet har också deltagit i projektet och tagit fram ett utvärderingsverktyg, liknande lekvärdesfaktor, som kommunen har fått prova i sin verksamhet. Projektet hållbara utemiljöer ska slutredovisas senast 31 oktober 2020.

Enheten för bygg och anläggning håller på att ta fram ett generellt lokalprogram som ska fungera som ett hjälpmedel vid ny- och tillbyggnad av skolor i Nacka kommun. I detta generella lokalprogram beskrivs utemiljöer utifrån aspekter som hållbarhet, säkerhet, friyta och zonerings bland annat med utgångspunkt i Boverkets allmänna råd kring barns utemiljöer. Det generella lokalprogrammet är inte antaget politiskt men ska kunna användas som ett stöd när nya förskolor planeras.

Bedömning

Enheten för strategisk stadsutveckling instämmer i att barns vistelsemiljöer är en viktig fråga att beakta vid planering av nya områden. Förskolans utemiljö utgör en stor del av vardagen för barnen då de flesta barn rör sig mellan hemmet, skolan och en eventuell fritidsverksamhet. Forskning visar också att den fysiska omgivningen har en central betydelse för barns fysiska och psykiska hälsa, lärande och utveckling.

Enheten bedömer att kommunen redan fångar upp frågor om kvalitén på förskolornas utemiljöer i befintliga processer och med den kunskap som finns inom organisationen. I och med att ett arbete liknande det som föreslås i motionen redan är initierat inom ramen för projektet ”Hållbara utemiljöer” och ett generellt lokalprogram för ny- och tillbyggnad av skolor håller på att tas fram finns god kunskap om de kommunala förutsättningarna och behoven gällande barns utemiljöer. Enheten för strategisk stadsutveckling föreslår därför att resultaten av dessa projekt utvärderas och arbetas in i planeringen av förskolegårdar innan bedömning görs om det finns ett behov av att ta fram en lekvärdesfaktor för förskolegårdar i Nacka. En eventuell framtida utveckling av ett verktyg liknande lekvärdesfaktor kräver ett nämndöverskridande samarbete eftersom förskolegårdarnas kvalitéer beror på storlek, placering, utformning och innehåll men även på hur gården förvaltas.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget innebär inga utökade kostnader.

Konsekvenser för barn

I en tät stadsmiljö kommer flera funktioner, även barns lek- och vistelseytor, att behöva samsas på en mindre yta. Därför är det viktigt att se till att förskolegårdar och andra lek- och vistelseytor för barn erbjuder miljöer som främjar barns välbefinnande. Pågående arbete inom kommunen kring planering, utformning och förvaltning av förskolors utemiljöer syftar till att skapa bättre vistelsemiljöer för förskolebarn i Nacka.

Bilagor

1. Motion ”*Lekvärdesfaktor för Nackas förskolegårdar*”. Motion daterad den 19 november 2018 av Ninni Lindberg och Pascal Fall (Miljöpartiet).
2. Protokollsutdrag § 72 MSN 20 mars 2019
3. Tjänsteskrivelse Miljö- och stadsbyggnadsnämnden *Lekvärdesfaktor för förskolors utemiljöer* MSN 2018/134

Andreas Totschnig
Enhetschef
Enheten för strategisk stadsutveckling

Hillevi Eklund
Översiktsplanerare
Enheten för strategisk stadsutveckling